

Aluekehittäminen / Outi Ervasti

Valtion tarkastusvirasto
kirjaamo@vtv.fi

D/7/04.07.02/2021

Tarkastuskertomusluonnos Alueiden elinkeinoelämän kasvun ja kilpailukyvyn edistäminen, tarkastusmuistioluonnos Euroopan unionin alueellisen yhteistyön Interreg-ohjelmat - Esimerkinä Visit Arctic Europe -hanke, tarkastusmuistioluonnos Koronan aikaiset kehittämistuet matkailutoimialoilla

Valtiontalouden tarkastusvirasto on pyytänyt lausuntoa tarkastuskertomusluonnoksesta ja kahdesta siihen liittyvästä tarkastusmuistioluonnoksesta. Maakuntien liitoilta pyydetään lausuntoa erityisesti kertomusluonnoksen luvusta 2; onko aluekehittämispäätöksen 2020–2023 suunnittelu ollut tarkoituksenmukaista ja toimeenpano käynnistynyt suunnitellusti.

Uudenmaan liitto kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta.

Alueiden elinkeinoelämän kasvun ja kilpailukyvyn edistäminen, luku 2

Uudenmaan liitto pitää oikeana havaintona siitä, että todettu lyhytjänteisyys vaikeuttaa merkittävästi kansallisen aluekehittämisen suuntausta ja toimeenpanoa. Vakiintuneempi ja pidemmällä tähtäimellä valmistellut rahoituserät parantaisivat alueiden mahdollisuutta asettaa ja toimeenpanna pitkän aikavälin aluekehittämisen tavoitteita sekä samalla parantaa rahoituksen vaikuttavuutta. Niin ikään kansallisen rahoituksen allokoinnin perusteiden eri alueille ja toimenpiteille pitäisi perustua läpinäkyvyyteen, sekä oikeudenmukaiseen ja pitkäjänteiseen tavoitteenasetantaan yli hallituskausien, ilman poliittista tempoilua. Tavoitteena tulisi aina mahdollistaa uutta, vaikuttavaa kasvua, ei ylläpitää tai tukea tehoittomia rakenteita.

Tarkastuksen perusteella tehty havainto siitä, että koronasta selviytymiseen ja uuden kasvun synnyttämiseen laadittujen selviytymissuunnitelmien rooli rahoitusprosessissa olisi ollut tekninen tai muodollinen. Uudenmaan liitto katsoo, että selviytymissuunnitelmalla oli huomattavaa merkitystä etenkin alueellisella tasolla. Esimerkiksi Uudellamaalla hakujen sisältöjä ja hankkeiden valintakriteerejä aktiivisesti ja tietoisesti ohjattiin selviytymissuunnitelman suunnassa, jolla haettiin kansallista, merkittävää vaikuttavuutta koko Suomen tulevan kasvun näkökulmasta. Suomen elpymisen kannalta selviytymissuunnitelmien

olisikin toivonut ohjaavan, muiden jäsenmaiden tavoin, resursseja fokusoiduista ja voimallisesti suuriin, kansallisesti vaikuttaviin toimenpiteisiin.

Tarkastuksessa oli tehty myös havainto, että selviytymissuunnitelmien sisältöä tai laatua ei arvioitu ministeriössä osana rahoitusprosessia. Uudenmaan liitto toivoo, että mikäli ministeriö edellyttää vastaavia alueellisia suunnitelmia valmisteltavaksi, olisi niillä syytä olla myös käytännön merkitystä esimerkiksi rahoituksen kohdentamisessa.

Lisäksi tarkastuksessa todetaan, että selviytymissuunnitelman mukaista alueellista rahoituksen jakoa ei myöskään toteutettu suoraan laaditun jakomallin mukaisesti, vaan siihen lisättiin ”muuta tarkoituksenmukaisuutta” poliittisin perustein. Uudenmaan liitto näkee tärkeänä, että varojen jaossa tulisi aina huomioida tasapainoisesti eri alueiden kehittyneisyyseroja ja potentiaalia, riippumatta maakunnan maantieteellisestä sijainnista.

Samanaikaisesti Uudenmaan liitto toivoo, että jatkossa rahoitukselle asetettavat korkeat odotukset esimerkiksi vihreän ja digitaalisen siirtymän, TKI-toiminnan tukemisen ja työllisyystavoitteen osalta huomioidaan varojen jaossa mahdollisimman hyvän vaikuttavuuden aikaan saamiseksi. Varojen jakoa tulisi tarkastella objektiivisin kriteerein.

Tarkastuksen mukaan alueiden selviytymissuunnitelmissa on painottunut uudistuvan elinkeinoelämän ja TKI-toiminnan, sekä ilmastonmuutoksen ja kestävä kehityksen teemat. Osallisuuden ja hyvinvoinnin todetaan näkyneen vain muutamien maakuntien suunnitelmissa. Owl Groupin tarkastusvirastolle tekemän selvityksen mukaan tätä teemaa ei olisi huomioitu lainkaan Uudellamaalla (taulukko 4). Tämä tulkinta ei pidä paikkaansa, sillä erityisesti koronapandemian jälkihoidossa keskeisiä Uudenmaan nostoja selviytymissuunnitelman mukaisesti ovat olleet mm. varhaisen puuttumisen edistäminen riskiryhmien koronasta aiheutuvien sosiaalisten ongelmien ratkaisemiseksi ja hyvinvointia tukevien ohjaus- ja palvelumallien rakentaminen. Näitä teemoja painotettiin mm. vuoden 2021 AKKE-haussa.

Tarkastuskertomuksessa myös todetaan, että vaikka aluekehitykseen on kohdistettu lisäresursseja, se ei todennäköisesti ole heijastunut riittävästi valtion omaan aluekehittämistyön vaikuttavuuteen. Ministeriön asiantuntijoiden mukaan ALKE-keskustelut ja niiden valmistelut sekä muut tekniset tehtävät ovat vieneet virkamiehiltä liikaa resursseja, eikä resurssit ole haastateltujen virkamiesten mukaan riittäneet toteuttamaan vaikuttavan aluekehittämisen kokonaisuutta.

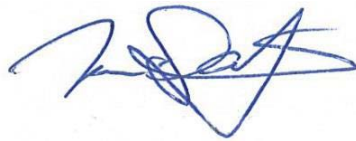
Luku 3 sekä liite 3; Koronan aikaiset kehittämistuet matkailualoilla

Uudenmaan liitto pitää tarkastusviraston suosituksia relevantteina ja oikeansuuntaisina.

Esitettyjen suositusten perusteella rahoitusta tulisi kohdentaa jatkossa enenevässä määrin alueiden väliseen yhteistyöhön. Näin mahdollisesti pystyttäisiin minimoimaan hanketoiminnan muuan muassa

matkailutoimialalla ilmeneviä päällekkäisyyksiä. Rahoituslähteiden välistä koordinaatiota on kehitettävä ja matkailualan toimijoiden tietoisuutta eri rahoituslähteistä tulee vahvistaa.

Esitetyillä suosituksilla voidaan tulevaisuudessa (2028+) edistää hankerahoituksen kohdentumista alueellisella ja kansallisella tasolla paremmin ja lieventää näin alueiden välisiä eroja, sekä tarkastella julkisen tuen määrässä ja kohdentumisessa tapahtuneita muutoksia.

Ossi Savolainen
maakuntajohtaja

Jakelu

Valtiontarkastusvirasto, kirjaamo@vtv.fi

Uudenmaan liitto / Kirjaamo